

Report exchange program Enaro May 2003

Country visited: Czech Republic

By: Michelle van Duijn, the Netherlands

Daily report

General report about the program and the facilities organised by RFA

Enaro Research questions:

1. General description of the reception system
2. Process growth and shrink
3. Return policy
4. Health Care
5. Housing of Asylum seekers
6. Vulnerable groups
7. Activating of asylum seekers
8. Work (illegal work, working permits)

Abbreviations & Explanations

CR *Czech Republic*

RFA *Refugee Facilities Administration*

OAMP / AMPD *Asylum and Migration Policy Department (Ministry of Interior)*

SOZE *NGO; Society of Citizens Assisting Immigrants*

Helsinki Committee *NGO, the Czech Helsinki Committee Counselling Centre for Refugees*

PPI *NGO; Poradna pro Integraci; Counselling Centre for Integration*

1000 Czech Crones is app. 33 euro

DAILY REPORT

Day 1, 4th of May 2003

Arrived about 18.00 hrs in Prague. I met my contact person Michal at the airport. Expected we would all meet later that evening. Unfortunately the Swedish colleague would arrive a day late. Michal was in a hurry to go back to the airport, so we didn't really talk about the program. We stayed in a hotel at about 1 hour away from the centre of Prague. The facilities were more than O.K., and it was easy to reach the centre of Prague by bus and subway.

Day 2, 5th of May

Met the English colleague who works for the Danish Red Cross. At 09.30 we were taken to the Head Quarters in Prague. After a short breakfast, we had a talk with Michal about the RFA. I noticed things were kind of hectic, and we were disturbed a few times, what made it difficult to have a good discussion about the Czech Reception system. I noticed furthermore a difference in preparation for this program. I was asked to study the system of the country to be visited. This wasn't the case for Denmark, which was strange. During this day, Michal gave us general information and arranged talks with other employees. We got information about Health Care and Placing/Transferring of the asylum seekers. At the HQ, I noticed language could be a problem. Some of them felt very shy to speak English with us. At 15.00 hrs we were dropped in the middle of Prague. We didn't have time to discuss the program for the following 2 weeks, so we didn't know what to expect.

Day 3, 6th of May

We met the Swedish colleague at 09.00 hrs, outside the hotel. He told us we were going to another place, and had to take our luggage. The chauffeur arrived, and off we went to the residential centre Cerveny Ujezd. We arrived in the afternoon. Our contact person told us she wanted us to meet the director, but he had left. Later that day we were shown around the camp. It was interesting to see the closed reception centre, located within the premises of this camp. There were 2 large barracks; women and men were located separately. In the middle a big square as a meeting place. We didn't stay long in this part of the camp, and unfortunately we couldn't talk much to the employees because of the language. We did talk to some of the residents. One of them told us he preferred to go to a European country. "The facilities in the CR were very basic, and they had nothing to do".

Again I noticed things were kind of hectic. There wasn't a lot of time (no time) to ask specific questions. When the tour was finished, about 15.30 hrs, our working day was finished. We arranged our food tickets and left to the nearby village Bellina.

Day 4, 7th of May

We started at 09.00 hrs, and waited for our contact person to discuss the program. Unfortunately, she and all the others were busy. We felt a little uncomfortable in this situation, and decided to take a look around the camp ourselves. We knew about the different NGO's (Helsinki Committee) and other departments (OAMP, non-stop service, musical workshops, sports) present that day in the camp. The residents had to report themselves at the office of the OAMP, the Helsinki committee organised a women activity that day, and legal aid. It was difficult though, to get in contact with them. This was partly caused by language problems, and partly because people didn't know about our program and didn't have time to talk to us. Finally, some of them managed to give us like half an hour to talk about their tasks and ideas.

We went back to our contact person several times to see if she could give us some time to discuss the program. She was very busy.

We walked around the camp a lot, and talked to the residents. They were very interested in our program and talked about their life and experiences in the camps. We were afraid to start a "riot", because people got upset while talking about the camp, the food and the facilities. Remarks were made about the employees being very distant: nobody was really listening to their problems or questions". With each new day, more residents tried to talk to us. We tried to put everything in perspective. We gave information about-, and the address of IOM, and we talked about asylum seekers in Europe.

By talking spontaneously to employees we met on the premises, we got most of our information. Interesting was the lack of cooperation between the different organisations working for the asylum seekers. Most employees didn't know about each other's activities or tasks. We managed to have a good discussion with a lawyer's assistant. He works for an NGO responsible for legal aid, operating until recently under the umbrella of the Helsinki Committee. The organisations separated recently, but he couldn't tell us the new name yet. We asked him if he knew about the work of RFA, but he didn't know much about it. This surprised us, because the organisations work on the same premises, with the same residents.

We finished early that day, about 15.00 hrs.

Day 5, 8th of May

I was told to organise a children's activity this day. The 8th of May is a holiday in the CR. They left it to me what I wanted to do and with whom. We went that morning to the non-stop service and asked for advice. We spend the whole day playing with the children. Some time was spend in the non-stop service, although nobody could speak English. That evening we were invited at the house of one of the employees.

Day 6, 9th of May

The director invited us for a meeting. He wanted our honest opinion about the centre and its residents. It was an informative talk, and he was able to give us a lot of time (3 hours) and answers. He wrote down the points of improvement given by us, like a residents committee, and discussed several other points we were interested in, like the lack of daily fruit, and about stopping the extra allowance for the residents, because of the increase of asylum seekers. At 12.00 hrs our private chauffeur told us we had to go back to Prague. Off we went.

Day 7, 10th of May, Day 8, 11th of May

Free days. We called Michal to ask him about our program for the following week. We informed him we would like to do more things in the centres.

We had to be ready the next morning at 08.00 hrs. We would each go to a different camp.

Furthermore he mentioned briefly he wanted a report about our experiences, to be given to him on Friday the 12th of May.

Day 9, 12th of May

Trip to Zbysov. Zbysov is a small residential centre near Brno, about 2,5 hrs drive from Prague. Over here you find mainly Slovakian asylum seekers among the residents. A lot of small (former COA!) tasks were waiting for me here. A team of 6 or 7 women is working in this place, 2 social workers, 5 non-stop workers and a female director. Two computers, but one crashed several times. One printer, 1 type writing machine. Three offices, located opposite of each other and in the same corridor, as were the residents live. The employees were very experienced and independent. There was a good atmosphere. Good communication between the employees and the residents, and a good cooperation between the director and the rest of the team. No meetings, just one in the morning with all employees present.

The language was a problem; I could only discuss things with my contact person and the director. The others didn't speak English or German, but were also too shy to speak in another language. But, all being women, we did talk a lot.

Day 10, 13th of May

Day started at 09.00 hrs, Worked as a team member. The director gave me some time to discuss my questions. Found out there was a Czech Intranet for RFA. But it wasn't possible to email to other organisations. I got information about the NGO SOZE, which is taking care of the library and psychological help. The thing what surprised me the most, was the cleaning check. All employees, including the director and a nurse, visited the rooms, checking the hygiene and the children. It took us like 1 hour, and the cooperation struck me. A director checking the rooms! Working close together with the employees. Simple structure, but very effective.

Day 11, 14th of May

One day transfer to Residential / Integration centre Zastavka u Brno. Michal knew I was very interested in the concept of an Integration Centre, so he arranged a visit to this location. A social worker of the Residential Centre welcomed me, and showed me around during the day. I recognised the centre of the report of Cies Pierrot. My contact person arranged meetings with all sorts of organisations and departments working that day. I met the social worker responsible for the residents of the Integration Centre. We had a long talk. My contact person had to interpret.

Day 12, 15th of May

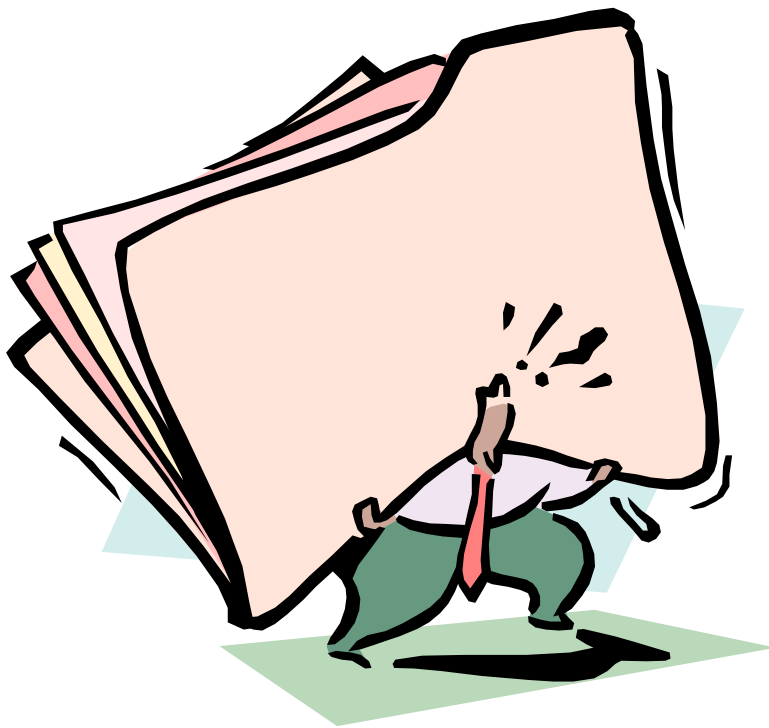
A normal working day at Zbysov. I did small tasks, and wrote my report.

Day 13, 16th of May

Return to Prague. The chauffeur arrived about 9.00 hrs in the morning together with my Swedish colleague. We had to hurry, because he had to catch his plane at 11.30 hrs. It was a shame we couldn't end the program together that evening. Sweden was asked to enter the program just 2 weeks before the start. He couldn't arrange a return ticket anymore on Saturday.

Day 14, 17th of May

Return to Holland.

My suitcase was broken because of all the information I took with me to Prague. Unfortunately I couldn't give it to anybody; they were too busy dealing with the Chechens.

RESEARCH QUESTIONS

1. Description of the reception system

The Ministry of Interior installs the organisation responsible for the reception of asylum seekers, the Refugee Facilitation Administration, in 1996. The CR is a transit country, with large numbers of asylum seekers coming to-, and leaving the C.R to go to a European country.

The asylum procedure starts in a **closed reception centre or quarantine centre**; 2 in total. One of them was closed (the airport in Prague), due to a decrease of the total number of asylum seekers in the CR.

When admitted to the procedure, and having done the medical check ups and social interviews, after about 28 days an asylum seeker will be transferred to a **residential centre** (total: 10). RFA facilitates large (more than 400 residents) and small centres. Asylum seekers waiting for the first decision, stay, theoretically, in a bigger centre, also called *first instance camp*. When a decision is given, they will transfer to a smaller centre, also called *second instance camp*. During our stay we noticed this wasn't the case anymore. Due to the increase, it isn't possible anymore to transfer people according to the system.

In case an asylum seeker receives a positive decision, there will be a transfer to an **integration centre** (total: 5). In the CR there is a possibility to live in **private housing**. As soon as the asylum seeker leaves the closed reception centre he/she can leave the residential centre and look for private housing. Many asylum seekers live and work in the capital Prague.

With the expected **membership of the European Union** coming up in 2004, the number of asylum seekers is growing. Further more: the asylum seekers will want to stay in the CR, because of its expected membership. During our visit, about 600 Chechen people applied for asylum at the border with Poland. And another 5000 Chechen people were expected in the following weeks. Those are enormous numbers for a reception organisation able to facilitate approximately 3000 asylum seekers.

In May 2003 the number of asylum seekers was approximately 5500: 3800 living in the centres, 1700 in private housing.

2. Process of growth and shrink

The RFA employs **460** people; about 50 work at the head office.

15–20 % of the employees have got a **temporary contract**. When the RFA has to shrink, the people with a temporary contract have to go first. They will not get an extra bonus, just the extra 2 or 3 months payment as is written in the law. This happened in 2001 or 2002.

The **budget** of each centre depends on the number of asylum seekers living per day in the centre.

The reception centre in Prague was temporarily closed due to a decrease of the total number of asylum seekers in the CR. The employees were sent on holiday, **receiving 60% of their normal salary**, or asked to **work in one of the other centres**. The main part of the staff, including the director of Prague, works at the second reception centre Vyšni Lhoty at the east border.

Transferring employees, (temporarily), has as a consequence that these employees must leave their house and family for a longer period. Some of the employees we met, stayed in the centres during the week, and went home during the weekend or the days off. According to one of the employees, you don't really have a say in to which centre you will be transferred. But it doesn't happen very often, and it didn't seem to be very important.

It surprised us that the Prague reception centre stayed closed although a large increase was expected. The RFA did open a former reception centre within the residential centre Cerveny Ujezd, a combination what could be compared with Ter Apel in Holland. I gather this was because of the costs. I noticed buildings were closed in the centres whenever the centre had to save expenses. Whenever the budget would be enlarged, some families got more pocket money so they could cook themselves. During our stay, all centres housed more residents than they should. Because of the increase, all employees were asked to help wherever needed. Social workers responsible for activities like music and sports were now working as non-stop service and so on. To be able to place the new residents, activities were stopped, so these rooms could be used for beds.

3. Return Policy

Return policy is an important issue in the CR. Information about the consequence of a negative decision and the possibility to return, (or to go to another country), is given in the social interviews at the beginning and the end of the procedure. The second interview will take place after a second negative decision, in which RFA offers to help with repatriation. There is a leaflet* made by RFA with specific information.

24 Hours after the definite negative decision, the asylum seeker can ask for help with the repatriation. A form has to be filled in at a desk of the OAMP. This form goes to the social service of the RFA, and they will send it to the head office in Prague. Head Office prepares the repatriation (papers, money, tickets). Finally a social worker at one of the centres will guide the asylum seeker to the train or bus station, paying the tickets and helping him or her with the luggage. In case an asylum seeker is waiting for the answer on his appeal he can't start the procedure for repatriation until the court has ruled about the appeal.

Not many asylum seekers want to repatriate, less than expected. Most of them want to move to another country, or prefer to stay in the country illegal. In the previous period about 6000 Bosnian asylum seekers returned to their country. The Tjechene group will also have to return. During our stay in the CR we heard on the radio that the politicians were considering giving 8000 Czech Crones to this group as a return premium. This group will not be able to enter the asylum procedure, but an alternative program will be offered to this group.

In case people get a definite negative decision, they will not be forced to leave the country. They will have to leave the centre like in *the Netherlands*. When they have left the centre, the foreign police, OAMP takes over the responsibility for this group. It's not known what happens afterwards to this group. If there is a possibility to work, they tend to stay in the CR.

Talking to the asylum seekers in Cerveny Ujezd we got the idea there was a lack of information about for example, the IOM. They felt like they were waiting a long time without knowing anything about the developments in their procedure. Whenever they have questions they can go to the Helsinki group/ PPU. This organisation offers legal guidance. At Cerveny Ujezd asylum seekers could see them 2 times per week, without an appointment. During these hours there is one lawyer and an assistant present. There were no files about the people available. They stayed only a few hours. Help was given like filling in papers, giving general advice etcetera. Residents were not very positive about this kind of help.

4. Health care

At the Head Quarters we met the person responsible for Health Care. She told us the budget for health care is 53 million Czech Crones. The medical staff is employed by the RFA. RFA organises acute medical care, has contracts with health institutions and specialists. There is one specific centre for handicapped, long-term ill or traumatised people. In here you'll find cooking facilities.

There was no waiting list for any kind of medical help. RFA employs 6 psychologists, more psychological help is organised in cooperation with NGO's, like the Helsinki Committee and SOZE.

In the large centres you'll find a health care unit, a doctor, and 2 until 4 nurses. In smaller centres there is no health care unit, but nurses will be present; the residents will go to the local HP.

She told us the residents are well insured. I asked her about glasses given to asylum seekers; people are allowed to ask for new glasses each 2 years. RFA has a budget of 500.000 crowns for HIV care. In one case we learned about the contracts, asylum seekers have to sign in case they need specialised help for addictions like alcoholism. Whenever these people don't finish the program, they have to pay for the help themselves.

We were told there is no waiting list for medical help, but we got some complaints from residents about the lack of specialised help. Whenever the doctor decides you don't need specialised help, it's very difficult to get a second opinion. The doctor we met in Cerveny Ujezd didn't work with translators, which surprised us. He has translated some specific medical words in different languages. And again; no waiting list. Whenever a resident has a problem, he or she can meet the doctor almost immediately.

5. Housing of Asylum seekers (with a residential permit)

Asylum seekers with a residential permit are transferred to an Integration Centre. I visited the one at Zastavka.

In the CR all residential permits are unlimited in time, after 5 years you can fill in a demand for a passport.

An integration centre is located on the same premises as a residential centre. One can choose to which centre he or she wants to go to. This centre can facilitate 50 residents. Every person or family has got his/their own room, and bath- and cooking facilities. Special facilities are made for handicapped people. Residents have to pay for the rent and costs like gas, electricity and water. People are able to pay this, because they receive a social allowance from the State straight away. The residents are expected to live more or less independent. One social worker is available for this group, 5 days a week. She has got a small office in the centre.

Her tasks, **to motivate and guide the people towards an independent life outside the centre:**

- She helps these people by, for example, filling in forms for a house, education or work.
- She organises the documents needed for a residential permit
- She works together with the OAMP on this.
- She registers the residents for a medical insurance
- She fills in the demand for a social allowance of the state
- She helps out in case of acute medical problems, (she takes people to hospital, doctor)
- People come to her office to get mental support.
- She has to report about developments to the head office.

She told us, you could divide the residents into two groups; the motivated and active group and the "passive" group. In the morning, residents leave for school or work. Mothers with their children stay at the centre, while the father is looking for a house or a job. The other group residents can be described as rather passive. They are often depressed, traumatised and/or old; in this state they are not able to look for a house or a job, and they stay in the Integration Centre for a long time. These people are the most difficult group to work with according to the social worker. It takes a lot of energy to guide this group. Whenever she is not able to solve a problem, she calls one of the local NGO's and asks for assistance. She works independently, 40 hrs a week. During holiday or illness, her colleagues at the residential centre take her place.

STATE INTEGRATION PROGRAM

This program is created to help asylum seekers with a residential permit to integrate in the Czech Republic. This program contains the following actions (and the responsible organisations):

- A course Czech language (obligated, SOZE or Helsinki)

- Registration at the labour office (social services)
- Registration for a house (social services)
- Assistance while looking for a job (NGO's)
- Assistance while looking for a house (NGO's)

It's not easy to find a house or a job in the cities. People could get a house quickly in areas where there is a lot of unemployment. In general residents find a house within 1 or 2 years. It depends on their efforts and contacts (family, friends, work!)

Whenever this group needs help or advice while looking for a house, they can go to PPI. Whenever they need things like furniture and clothes they can ask NGO's like Charitas. Some of the NGO's organise a consultation hour in the integration centre. Others leave addresses and information, so people know where to find them.

Since January 2003 a new project started which contains, per city, a list with numbers of houses, available for asylum seekers with a residential permit. This is to make sure each city delivers a certain number of houses to these newcomers. The OAMP is responsible for this list. They will have to check whether the city councils delivered the number of houses they offered in the beginning of the year.

6. Vulnerable groups

- In some large centres women, UMA's and children live separate from the men as a safety measure. In Cerveny Ujezd **cameras** were being installed in the buildings where women and children were located. A guard was positioned in the doorway; nobody is allowed to visit the residents of this building. In smaller centre we noticed this wasn't the case. All groups lived together in one building.
- A special safety program for women is set up in Zastavka. Women have to give an address, whenever they ask for a 1-month leave. RFA wants to be able to find or reach the women whenever something has happened.
- Children from 6 years old go to **school** outside the centre. A school bus takes them. They start in a special class. Whenever they are able to speak the language, they can go to a class with Czech children. NGO's help with the finance of schoolbooks and bus tickets for older children.
- There is a medical specialist for children in the centres. We couldn't get much information about the care of traumatised children: the teacher told us she there were no traumatised children in her crèche or school.
- The **Slovakian children** in Zbysov needed special attention from both social service and the psychologist. These children come from very poor areas and are not used to having things or going to school. Parents aren't interested in school. They ask for asylum in the CR because this is a way to get things like clothes, some money, or schoolbooks. They know, they will not get a permit, but they are happy with the things they get during the procedure. Children are often neglected, and do not get any education at all. **Social workers cooperate with psychologists in this matter**; together they talk to the parents. Parents however do not listen at all. Most of them did not get any education, and don't have a clue how to raise their children. The school is outside the village, so children have to take the bus. This is too much organisation for some families, so they let their children stay in the centre. There is no sanction for this. There is a children's room in the centre; it's open in the morning and afternoon. A paid employee takes care of the activities and the payment for the school bus. The children like this place, and respect the rules in this room, which is a good sign. But outside the centre, they steal fruit or throw things at cars. This doesn't improve the communication with the neighbourhood.
- At Zastavka the children's room was well equipped. In these centres there are no volunteers taking care of the activities for children. Professional teachers organise the children care.
- At Zastavka the police is informed in case children do not want to go to school.
- There were no **UMA's** living in the centres Cerveny Ujezd, Zbysov or Zastavka. There were about 30 UMA's of 16 and 17 years, located in a protected area in a residential centre, under guidance of the non-stop service.

7. Activating of asylum seekers

Working for team Diensten (Services) in Holland, my task is to guide or coach the asylum seekers during the procedure. We give information about education, work and the consequences of certain developments in the asylum procedure.

I noticed people in the reception centres criticised the lack of education and work possibilities, and the lack of information about the asylum procedure. I recognise this criticism, because we had the same complaints in Holland a few years ago. In Zavastra I was told there were several possibilities to learn the Czech language or to go to the university. But no publicity was made. Only a few (15) motivated residents followed courses or entered the university. It is possible to ask NGO's to help finance schoolbooks and tickets for train or bus, but not many people use this kind of help. Whenever an asylum seeker studies at university, he or she is allowed to finish the study, even when a definite negative decision is given. You will get a visa, which makes it possible to stay in the country. In Zbysov, there were no possibilities to enter a course at the centre. People could go to courses in the cities.

In the centres you will find several activities for all groups, organised by social service or one of the NGO's. I was surprised to notice, communication between the different organisations at Zastavka was better organised than at Cerveny Ujezd. Why is there such a difference? People in Cerveny Ujezd need it more, because there is no big city in the region. Near Zastavka you find Brno with several possibilities.

One of the 'small' problems we noticed during the activities is discrimination. In Cerveny Ujezd residents didn't like the people coming from Slovakia. Their children weren't allowed to play with the other children. Women felt they were put behind during the women activities. We talked about this with the workers, and they assured us everybody is treated equally.

Jobcentre: asylum seekers are allowed to work in the centres up to 12 hrs per month, which means 360 crowns extra per month (pocket money is also 360 crowns per month). They can do cleaning jobs, work in the gardens, library.

The influence of asylum seekers on the policy of the reception centres. We asked the director of Cerveny Ujezd whether the residents were asked about their ideas for activities. He said "no": he explained a special program is organised, 2 times per year. This program has an educational or informative content. For example a music program could be organised, especially for the single young men in the centre. This is to show them what they could do with their free time.

During our stay in the centre a program was organised to teach the children to accept each other and to play together.

8. Work

Asylum seekers have the right to work after 1 year. After this year asylum seekers are allowed to register at the labour office. We were told it is very difficult to find legal work. Some work is to be found at the building sites or in construction work. You need a working permit, which is given by the labour office, supervised by municipalities.

Refugees with a residential permit need to get a working permit at Prague, and have to report themselves each month.

A large group of asylum seekers work illegal in Prague. They ask for a leave of one month, and during this month they look for a job. If they have found a job, they could afford private housing and stay in Prague, or other big cities.

We asked about the sanctions whenever asylum seekers were caught doing illegal work. We were told no actions are taken by RFA when this occurs. The social workers aren't really interested in sanctions; it's difficult to prove.

Things to consider in Holland

* Each year, employees of RFA work for a period of 1 month in another centre. This is a way to learn about each other's centres its problems, ideas and structure etcetera. It's a project to prevent people

losing their motivation and creativity when they work at the same place for a long time. It's also done to make people more open to another one's idea and way of working.

* The RFA works together with different NGO's. NGO's offer help in various areas like education, psychological help, transportation costs, activities for children, women and men, library, work, housing, legal aid, second hand clothes, etcetera. The Integration centre in Zastavka cooperates on a daily basis with NGO's. Whenever the social worker is not able to help or support the asylum seeker, she asks the NGO's for assistance. This creates more financial means and more knowledge about this group (more organisations working with asylum seekers). The RFA can do his basic job; to house and feed the asylum seeker, and give information and support wherever and whenever needed.

* The director's door is open for all asylum seekers whenever they want to discuss something. They don't have to make an appointment. In Zbysov the director took part in a cleaning check. A director knows about the problems in the centre, and can act fast whenever a problem occurs. They know also about possible problems within the teams. I miss this kind of cooperation at COA. There is too much distance between the management and the "working field", which creates new problems.

* NGO's organise special women (and men) activities in which difficult topics are discussed like abuse, living abroad, raising the children, to live in a different culture. It gives women a possibility to talk about their situation. We don't have these kinds of activities in the centres.

* I noticed that even in a large centre like Zastavka you only have 2 social workers. About 6 people form the non-stop team. Although I wonder if 2 people can solve all the daily problems, it was nice to see that problems are solved quickly. RFA is like a small COA. Responsibilities and tasks are clear, you don't have to organise 3 meetings before anything happens, and management knows what is going on. The main problem within COA, in my opinion, is that there have been so many changes, nobody knows anymore who is responsible for what.

Things to consider in the Czech Republic

* More structure and **communication between the NGO's and the RFA**. In Cerveny Ujezd we noticed there was a lack of communication. In Zastavka the social worker depended on the cooperation with the NGO's. When you have different organisations, with different potential, working in the centre, you should use it well. If there is no structure, the asylum seeker does not know who is responsible for what, or where they have to go to with their problems.

* **Give information** about the development of ones **asylum procedure**. Between the first en second social interview there is too much time. It should be easier to talk to a lawyer. This legal representative should also have a **file available** about his clients. People should be able to make an appointment. Don't let them wait 2 hours before they can see a lawyer or his/her assistant.

* Why do people have to wait for **repatriation** until the court rules about the appeal? Whenever people are serious about their return, let them start the procedure. They will have to choose between stopping their procedure and waiting for the appeal.

* Working with **volunteers** creates more possibilities for activities in the centre. Volunteers live in the neighbourhood of the centre. They could create a bridge of information and understanding between the neighbourhood and the centre.

* We missed a **residents committee** in Cerveny Ujezd; a few big changes took place in a short period of time. The residents wanted to talk about these measurements. Visa versa, the director could inform the residents about new developments to come via this committee. Or ask for ideas. We heard the former residents committee was stopped because of a lack of members. We have the same problem in the Netherlands. More than anything such a project needs a committed and enthusiastic employee to organise meetings between director and residents.

Zpráva z výměnného pobytu

Květen 2003

Vypracovala: Michelle van Duijn, Nizozemsko

Celková zpráva o programu a zařízeních spravovaných SUZ

Vyhodnocovací otázky:

1. Popis přijímacího systému
2. Zaměstnanost a kapacity
3. Politika návratu
4. Zdravotní péče
5. Ubytování žadatelů o azyl
6. Ohrožené skupiny
7. Motivování žadatelů o azyl
8. Práce (ilegální práce, pracovní povolení)

Zkratky a vysvětlivky

ČR	<i>Česká republika</i>
SUZ	<i>Správa uprchlických zařízení</i>
OAMP	<i>Odbor azylové a migrační politiky</i>
SOZE	<i>NGO; Společnost občanů zabývajících se emigranty</i>
Helsinský výbor	<i>NGO, ČESKÝ Helsinský výbor, Poradna pro uprchlíky</i>
PPI	<i>NGO; Poradna pro Integraci</i>

Popis jednotlivých dnů

1. den, 4. 5.

Okolo 18.00 jsem přiletěla do Prahy. Na letišti jsem se setkala s Michalem, svou kontaktní osobou. Předpokládala jsem, že se s ostatními účastníky programu večer setkám, ale bohužel švédský kolega přiletěl až příští den. Michal spěchal zpátky na letiště, takže jsme neměli čas řádně probrat program na příští dny. Bydleli jsme v hotelu, který byl vzdálen jednu hodinu od centra Prahy. Hotel byl velmi dobrý a bylo jednoduché dostat se do města autobusem a metrem.

2. den, 5. 5.

Setkala jsem se se svým anglickým kolegou, který pracuje pro dánský Červený kříž. O půl desáté nás odvezli na pražský úřad SUZ. Po malé snídani nám Michal představil SUZ. Všimla jsem si, že prostředí bylo trochu hektické a my jsme byli několikrát vyrušeni, takže bylo obtížné pořádně prodiskutovat přijímací systém v České republice. Dále jsem si všimla rozdílné přípravy na tento program. Byla jsem požádána, abych si prostudovala přijímací systém země, do které jsem byla vyslána. Dánský kolega o nic takového požádán nebyl, což se mi zdálo divné. Michal nám v průběhu dne podal obecné informace a zařídil rozhovory s ostatními zaměstnanci. Dostali jsme informace o zdravotní péči, umístění a přemístění žadatelů o azyl. Na pražském úřadě jsem si všimla, že zaměstnanci měli problémy s jazykem. Někteří se velmi ostýchali mluvit s námi anglicky. Ve 3 odpoledne nás vzali do centra. Neměli jsme čas probrat program na příští dva týdny a tak jsem nevěděli, co nás čeká.

3. den, 6. 5.

V 9 ráno jsme se před hotelem setkali se švédským kolegou. Řekl nám, že jedeme na jiné místo a že si máme vzít zavazadla. Přijel pro nás řidič a vzal nás do pobytového střediska Červený Újezd. Přijeli jsme tam odpoledne. Naše kontaktní osoba nám řekla, že nás chtěla představit řediteli, ale ten že musel odjet. Později jsme byli provedeni po středisku. Byli zde 2

velké vojenské ubytovny; ženy a muži byli ubytováni odděleně. Uprostřed střediska se nacházelo velké nádvoří jako místo pro setkávání. V této části střediska jsme nezůstali příliš dlouho a bohužel jsme si kvůli jazykové bariéře nemohli moc popovídat se zaměstnanci. Mluvili jsme s některými ubytovanými klienty. Jeden z nich nám řekl, že by raději šel do nějaké evropské země. „Zařízení v ČR jsou jenom základní, není tu co dělat.“ Opět jsem si všimla jisté hektičnosti. Nebylo moc času (žádný čas) položit podrobné otázky. Sehnali jsme si stravenky a odjeli do blízkého městečka Bílina.

4. den, 7. 5.

Začínali jsme v 9 hodin čekáním na naši kontaktní osobu. Bohužel, ona i ostatní byli velmi zaneprázdnění. Cítili jsme se v této situaci trochu nepříjemně a rozhodli jsme se sami si prohlídnout středisko. Věděli jsme o různých nevládních organizacích (Helsinský výbor) a ostatních odborech a odděleních (OAMP, non-stop služba, hudební dílna, sportoviště), které ten den ve středisku fungovaly. Žadatelé o azyl se musí hlásit v kanceláři OAMP, Helsinský výbor organizoval ten den aktivity pro ženy a poskytoval právní pomoc. Avšak bylo obtížné přijít s nimi do styku, částečně kvůli jazykové bariéře a částečně proto, že lidé nevěděli o výměnném programu a neměli čas se s námi bavit. Nakonec se jeden z nich uvolil věnovat nám půl hodiny a popovídat si s námi o své práci, cílech a názorech.

Několikrát jsme se vrátili zpátky ke kontaktní osobě podívat se, zdali má na nás čas, abychom si mohli probat náš program. Byla velmi zaneprázdněná.

Hodně jsme chodili střediskem a povídali si s klienty. Velmi se o náš program zakímalí a hovořili o svém životě a zážitcích ve středisku. Obávali jsme se, abychom nezpůsobili „demonstraci“, protože lidé začínali být rozčilení, když vyprávěli o středisku, jídle a ubytování. Poznámky o zaměstnancích byly velmi odměřené: nikdo opravdu nenaslouchá jejím problémům či dotazům. S každým dalším dnem s námi chtělo mluvit více a více žadatelů. Snažili jsme se všechno dát do souvislostí. Dávali jsme informace, řekli jsme adresu IOM a povídali jsme o žadatelích o azyl v Evropě. Většinu našich informací jsme získali ze spontánních rozhovorů se zaměstnanci, které jsme potkávali v areálu. Většina zaměstnanců nevěděla o činnostech či úkolech těch druhých. Podnětnou debatu jsme vedli s asistentem právníka, který pracuje pro NGO, která poskytuje právní poradenství a je zastřešena Helsinským výborem. Tyto organizace se nedávno oddělily, ale ještě nám nemohl říct nový název. Ptali jsme se jej, zdali zná činnost SUZ, ale moc o tom nevěděl. To nás překvapilo protože tyto organizace pracují ve stejném areálu se s tejnými klienty. Den jsme ukončili již ve 3 odpoledne.

5. den, 8. 5.

Bylo mi řečeno, abych tento den zorganizovala zábavu pro děti. 8. květen je v ČR státní svátek. Nechali na mě, abych dělala co chci a s kým chci. Ráno jsme zašli na non-stop službu a požádali jsme o radu. Celý den jsme si hráli s dětmi nebo jsme byli na non-stopu, ačkoliv zde nikdo nemluvil anglicky. Večer nás jeden ze zaměstnanců pozval k sobě domů.

6. den, 9. 5.

Ředitel si s námi dolmluvil schůzku. Chtěl po nás upřímný názor na středisko a ubytované žadatele. Rozhovor byl velmi informativní, ředitel s námi strávil 3 hodiny otázek a odpovědí. Zapisoval si naše zlepšovací návrhy, jako například výbor žadatelů, a diskutoval s námi o několika bodech, které nás zajímali, například malá denní dávka ovoce nebo možnost pozastavení zvláštních plateb klientům z důvodu přílivu žadatelů o azyl. Ve 12 hodin nám řekl náš soukromý řidič že se musíme vrátit do Prahy. Tak jsme i učinili.

7. den, 10. 5.; 8. den, 11. 5.

Volno. Zavolali jsme Michalovi, aby nám řekl něco o programu na příští týden. Chtěli jsme ve střediscích více pracovat. Řekl nám, ať jsme připraveni v pondělí v 8 ráno. Měli jsme odjet každý do jiného střediska. Dále nám stručně oznámil, že chce zprávu o našem pobytu a získaných zkušenostech, kterou mu máme předat v pátek 12.5.

9. den, 12. 5.

Cesta do Zbýšova. Zbýšov je malé pobytové středisko u Brna, asi 2 a půl hodiny jízdy z Prahy. Ubytování žadatelé byli převážně ze Slovenska. Čekala zde na mě spousta malých úkolů (jako kdysi v COA!). V tomto místě pracuje tým 6 – 7 žen, 2 sociální pracovníci, 5 zaměstnanců non-stop služby a ředitelka. Dva počítače, ale jeden se již několikrát pokazil. Jedna tiskárna, jeden psací stroj. Tři kanceláře umístěné naproti sobě ve stejné chodbě, kde se nacházely i pokoje žadatelů. Zaměstnanci byli velmi zkušený a nezávislí. Byla zde dobrá atmosféra. Dobrá komunikace mezi zaměstnanci a klienty, dobrá spolupráce mezi ředitelkou a ostatními zaměstnanci. Žádné schůzování, pouze jednou ráno za účasti všech přítomných zaměstnanců. Problém byl jazyk; mohla jsem probírat záležitosti pouze se svojí kontaktní osobou a ředitelkou. Ostatní nemluvili anglicky či německy, ale také se hodně styděli mluvit cizím jazykem. Ale hodně jsme si povídali, vždyť jsme tam byly samé ženy.

10. den, 13. 5.

Den začal v 9 ráno. Pracovala jsem jako člen týmu. Ředitelka mi věnovala trochu času, aby mi mohla zodpovědět moje otázky. Zjistila jsem, že na SUZ funguje český Intranet. Ale nebylo možné posílat e-maily jiným organizacím. Získala jsem informace o nevládní organizaci SOZE, která se ve středisku stará o knihovnu a poskytuje psychologickou péči. Co mě nejvíce překvapilo, byla kontrola úklidu. Všichni zaměstnanci, včetně ředitelky a zdravotní sestry, navštěvovali pokoje a kontrolovali hygienu a děti. Zabralo nám to asi 1 hodinu a ta spolupráce mě ohromila. Ředitel kontroluje pokoje! Pracuje společně se zaměstnanci. Jednoduché, ale velmi účelné.

11. den, 14. 5.

Jednodenní návštěva pobytového a integračního střediska v Zastávce u Brna. Michal věděl, že se zajímám o koncepci integračních středisek a tak mi zařídil návštěvu tohoto místa. Sociální pracovníce pobytového střediska mě uvítala a celý den mě vodila po areálu. Poznala jsem středisko ze zprávy Cies Pierrot. Moje průvodkyně zařídila setkání se všemi druhy oddělení a organizací, které ten den pracovaly ve středisku. Setkala jsem se se sociálním pracovníkem, který měl na starosti klienty v integračním středisku. Vedli jsme dlouhý rozhovor. Moje průvodkyně musela překládat.

12. den, 15. 5.

Běžný pracovní den ve Zbýšově. Plnila jsem drobné koly a psala svoji zprávu.

13. den, 16. 5.

Návrat do Prahy. Řidič přijel kolem 9. hodiny ráno i se švédským kolegou. Museli jsme spěchat, neboť u o půl 12 letělo letadlo. Byla škoda, že jsme večer nemohli zakončit program společně. Švéd byl osloven, aby se pobytu zúčastnil teprve 14 dní předem. Nemohl proto sehnat letenku na sobotu.

14. den, 17. 5.

Návrat do Holandska.

Moje kabela byla narvaná informačním materiálem, který jsem do Prahy přivezla. Bohužel, nebylo ho komu předat; všichni byli zaneprázdněni kvůli přílivu čečenských žadatelů.

Vyhodnocovací otázky

1. Popis přijímacího systému

Ministerstvo vnitra ustavilo organizaci zodpovědnou za přijímání žadatelů o azyl, Správu uprchlických zařízení, v roce 1996. ČR je tranzitní zemí, s velkým množstvím žadatelů o azyl přicházejících a hned odcházejících do nějaké jiné evropské země.

Azylová procedura začíná v **uzavřeném přijímacím neboli karanténním středisku**; celkově jsou dvě.

Žadatel o azyl je přemístěn do **pobytového střediska** poté, kdy vstoupí do procedury, prodělá lékařské prohlídky a absolvuje sociální pohovor (v průměru 28 dní). SUZ provozuje velká (více než 400 lůžek) a malá střediska. Žadatelé o azyl, kteří čekají na první rozhodnutí, pobývají teoreticky ve větším středisku, jemuž se také říká *prvoinstanční středisko*. Po doručení prvního rozhodnutí jsou přemístováni do menšího střediska, jež se také nazývá *druhoinstanční středisko*. Během našeho pobytu jsme si všimli, že se toto neprojektuje. Vzhledem k nárůstu počtu žadatelů nebylo možné přemístit lidi dle tohoto systému.

V případě, že žadatel o azyl obdrží pozitivní rozhodnutí, je přemístěn do **integračního střediska** (celkem 5). V ČR existuje možnost pobývat v **soukromém bydlení**. Jakmile žadatel opustí přijímací středisko, může kdykoliv odejít z pobytového střediska a hledat bydlení v soukromí. Mnozí žijí a pracují v Praze.

S blížícím se **členstvím v EU** v roce 2004 počet žadatelů o azyl stále roste. Vedle toho chtějí žadatelé o azyl zůstat v ČR z důvodů blížícího se členství. Během našeho pobytu požádalo o azyl na polských hranicích okolo 600 Čechů. Dalších 5000 Čechů se očekávalo v příštích týdnech. To jsou obrovská čísla pro organizaci, která má ubytovací kapacity okolo 3000 žadatelů o azyl.

V květnu 2003 byl počet žadatelů přibližně 5500: 3800 žilo ve střediscích, 1700 v soukromí.

2. Zaměstnanost a kapacity

SUZ zaměstnává **460** lidí: okolo 50 jich pracuje na ústředí.

15 – 20 % zaměstnanců má smlouvu na dobu určitou. Pokud by SUZ měla omezit počty zaměstnanců, tito lidé by šli jako první. Nedostali by žádné zvláštní odstupné, pouze 2 – 3 měsíční platy dle zákona. To se stalo v roce 2001 nebo 2002.

Rozpočet každého střediska se počítá dle denního počtu žadatelů o azyl žijících ve středisku.

Přijímací středisko v Praze bylo dočasně uzavřeno vzhledem ke snížení celkového čísla žadatelů o azyl v ČR. Zaměstnanci byli posláni na dovolenou a **dostávali 60% své normální výplaty**, nebo měli možnost pracovat v jiném azylovém zařízení. Většina personálu včetně ředitelky pracuje v druhém přijímacím středisku ve Vyšních Lhotách na východních hranicích.

Přemístění zaměstnanců (dočasné) má za následek jejich odchod z domovů a od svých rodin na dlouhé období. Někteří ze zaměstnanců, které jsme potkali, pobývali ve střediscích přes týden a domů se vraceli na víkendy anebo volné dny. Dle jednoho ze zaměstnanců, vlastně ani

nevíte, do kterého střediska budete poslán. Alo neděje se to příliš často a nezdálo se to být příliš důležité.

Překvapilo nás, že úražské příjmací středisko zůstávalo zavřené, i když byl očekáván výrazný nárůst žadatelů. SUZ otevřela záložní příjmací středisko v areálu pobytového střediska Červený Újezd, což je kombinace srovnatelná s holndským střediskem Ter Apel. Myslím, že tomu tak bylo kvůli finančním nákladům. Všimla jsem si, že budovy ve střediscích byly uzavřeny, kdykoliv středisko potřebovalo ušetřit výdaje. Když je rozpočet navýšen, některé rodiny dostávají větší kapesné, aby si mohly vařit samy. Během našeho pobytu měly střediska více klientů než byla jejich kapacita. Vzhledem k tomuto nárůstu byly všichni zaměstnanci požádáni, aby pomáhali kdekoliv je to nezbytné. Sociální pracovníci organizující činnosti jako například sport či hudba nyní pracovali jako non-stop služba a podobně. Aby se mohli ubytovávat nově příchozí žadatelé, byly pozastaveny různé aktivity a místnosti, kde tyto aktivity probíhaly, byly využívány k ubytování.

3. Politika návratu

Politka návratu je v ČR důležitou otázkou. Informace o důsledcích negativního rozhodnutí a možnosti návratu (anebo odchodu do jiné země) jsou předávány při sociálních pohovorech na začátku i na konci procedury. Druhý pohovor se koná po druhém negativním rozhodnutí, při kterém SUZ nabízí pomoc s reatriací. Existuje leták s podrobnými informacemi, který vyrobila SUZ.

V průběhu 24 hodin po obdržení konečného negativního rozhodnutí může žadatel o azyl požádat o pomoc při repatriaci. Formulář musí být vyplněn v oddělení OAMP. Tento formulář jde na sociální službu SUZ a ta jej posílá do Prahy na ústředí. V Praze se připraví repatriace (dokumenty, peníze, lístky). Nakonec sociální pracovník ze střediska doprovází klienta na nádraží, platí mu lístek a pomáhá mu se zavazadlem. Pokud žadatel čeká na odpověď na své odvolání, nemůže započít repatriační proceduru do doby, než soud vydá rozhodnutí týkající se odvolání.

Rpatriaci využívá poměrně málo žadatelů, méně než by se dalo předpokládat. Většina z nich chce pokračovat do jiné země anebo raději zůstávají v ČR ilegálně. V předchozích letech s e domů vrátilo okolo 6000 osob z Bosny. Čečenští žadatelé se také budou muset vrátit. Během našeho pobytu v ČR jsme slyšeli v rádiu, že politici uvažují o možnosti platit těmto lidem 8000 Kč jako finanční bonus, pokud se rozhodnou k návratu. Tato skupina žadatelů nebude moci vstoupit do azylové procedury, ale bude jí nabídnut pouze alternativní program.

Pokud žadatel obdrží konečné negativní rozhodnutí, není nucen opustit zemi. Musí opustit středisko stejně jako je tomu v *Nizozemsku*. Jakmile opustí středisko, přebírá za něj zodpovědnost OAMP a Cizinecká policie. Pokud je možnost pracovat, snaží se zůstat v ČR. Když jsme mluvili s žadateli o azyl v Červeném Újezdu, napadlo nás, že mají nedostatek informací týkajících se například IOM. Vypadalo to, jakoby dlouhou dobu čekali aniž by cokoliv věděli o tom, jak se jejich případ v rámci procedury vyvíjí. Pokud potřebují něco vědět, jdou se zeptat zaměstnanců PPU, kteří poskytují právní poradenství. Do Červeného Újezdu dojíždějí 2 x týdně a žadatelé si nemusejí s nimi domlouvat schůzku. Přítomen je jeden právník a jeho asistent. Záznamy o lidech nebyly k dispozici. Zůstávají pouze několik hodin. Pomoc byla podávána prostřednictvím vyplněných formulářů a papírů, které obsahovaly obecné informace. Klienti o této službě nesměšlejí příliš kladně.

4. Zdravotní péče

V pražském úřadu jsme hovořili se zaměstnankyní, která je zodpovědná za zdravotní péči. Řekla nám, že roční rozpočet na lékařskou péči je 53 milionů Kč. Zdravotnický personál je zaměstnáván SUZ. SUZ zajišťuje akutní lékařskou péči a smluvně má zajištěné zdravotní instituce a specialisty. Existuje jedno speciální středisko pro lidi handicapované, dlouhodobě nemocné nebo s traumaty. V tomto středisku si žadatelé vaří sami.

Na lékařskou péči neexistuje pořadník. SUZ zaměstnává 6 psychologů, další psychologické služby zajišťují v rámci spolupráce nevládní organizace jako například Helsinský výbor SOZE. Ve velkých střediscích je zdravotní oddělení, lékař a 2 – 4 zdravotní sestry. V menších střediscích zdravotní oddělení nejsou, nicméně jsou přítomny zdravotní sestry; klienti jsou ošetřováni v místních nemocnicích.

Bylo nám sděleno, že žadatelé jsou dobře pojištěni. Zajímala jsem se, jak je to s brýlemi pro žadatele o azyl: klienti mohou požádat o nové brýle každé dva roky. SUZ má z rozpočtu vyčleněných 500 000 Kč na péči o osoby HIV pozitivní. Pokud potřebují žadatelů speciální péči týkající se léčení závislosti na alkoholu, musí podepsat smlouvu a pokud léčebný program nedokončí, platí si náklady sami.

Bylo nám sice řečeno, že na lékařskou péči neexistuje žádný pořadník, ale někteří klienti si nám stěžovali na nedostatek specializované péče. Kdykoliv lékař rozhodne, že specializovanou péči nepotřebujete, je velmi obtížné získat posudek od nějakého jiného lékaře. Lékař v Červeném Újezdu nespolupracuje s překladatelem, což bylo pro nás velmi překvapující. Měl přeložené některé speciální lékařské výrazy v různých jazycích. A opět – žádný pořadník. Kdykoliv má klient problém, může navštívit lékaře téměř okamžitě.

5. Ubytování azylantů

Žadatelé o azyl, kteří obdrželi povolení k pobytu, jsou přemístěni do integračního střediska. Jedno jsem navštívila v Zastávce.

Povolení k pobytu jsou v ČR časově neomezené, po 5 letech můžete podat žádost o vystavení pasu.

Integrační střediskov Zastávce je umístěné ve stejném areálu jako pobytové středisko. Člověk si může zvolit do kterého střediska chce jít. Středisko v Zastávce má kapacitu 50 osob. Každý byt má koupelnu a kuchyň s vybavením. Speciální zařízení jsou pro handicapované azylanty. Ubytování musí platit nájem a účty za plyn, elektřinu a vodu. Lidé jsou schopni tyto výdaje uhradit, protože dostávají od státu sociální dávky. Od azylantů se očekává, že budou žít více méně nezávisle. Pro tuto skupinu je v pracovní dny k dispozici jeden sociální pracovník. Má malou kancelář v integračním středisku.

Jeho úkolem je **motivovat a vést lidi k nezávislému životu mimo středisko:**

- Pomáhá lidem například vyplňovat formuláře potřebné k získání bydlení, vzdělání nebo práce
- Zajišťuje dokumenty týkající se povolení k pobytu.
- Na této záležitosti spolupracuje s OAMP
- Vyřizuje klientům zdravotní pojištění
- Vyplňuje žádosti o státní sociální dávky
- Pomáhá při akutních zdravotních problémech (odváží klienty do nemocnice nebo k lékaři)
- Musí hlásit provozní záležitosti úřadu v Praze

Zaměstnankyně integračního střediska v Zastávce nám sdělila, že rozděluje klienty do dvou skupin: motivovaná a aktivní skupina a „pasivní“ skupina. Aktivní klienti ráno odcházejí do školy či zaměstnání. Matky s dětmi zůstávají ve středisku, zatímco muži hledají práci nebo bydlení. Druhá skupina azylantů se dá popsat spíše jako pasivní. Trpí často depresí, traumaty a/nebo jsou staří; v tomto stavu nejsou schopni hledat bydlení nebo práci a zůstávají ve středisku po dlouhou dobu. Podle sociální pracovnice se s těmito lidmi nejhůře pracuje. Vést takovou skupinu odčerpává spousty energie. Kdykoliv není schopná vyřešit nějaký problém, zavolá místním nevládním organizacím a požádá o pomoc. Pracuje nezávisle, 40 hodin týdně. Během její dovolené nebo nemocenské za ní přebírají pracovní povinnosti kolegové z pobytového střediska.

STÁTNÍ INTEGRAČNÍ PROGRAM

Tento program byl vytvořen pro pomoc azylantům, aby se mohli integrovat v ČR. Program zahrnuje následující činnosti (a odpovědné organizace):

- Výuka českého jazyka (povinné, SOZE nebo Helsinský výbor)
- Registrace na úřadu práce (sociální služba)
- Registrace v pořadníku pro udělení bytu (sociální služba)
- Pomoc při hledání práce (nevládní organizace)
- Pomoc při hledání bydlení (nevládní organizace)

Není snadné najít ve městech práci nebo bydlení. Azylanti mohou rychle dostat bydlení v oblastech, kde je vysoká nezaměstnanost. V průměru hledají azylanti bydlení 1 – 2 roky. Závisí to na jejich úsilí a kontaktech (rodina, přátelé, práce!).

Kdykoliv azylanti potřebují pomoc nebo radu při hledání bydlení, mohou se obrátit na PPI. Když potřebují materiální vybavení jako jsou nábytek a šaty, mohou se obrátit na nevládní organizace typu Charity. Některé nevládní organizace poskytují konzultační hodiny přímo v integračním středisku. Další zanechávají adresy a informace, aby lidé věděli, kde je mohou najít.

Od ledna 2003 byl zahájen nový projekt, jehož součástí je seznam s počtem domů v každém městě, které jsou azylantům k dispozici. Tak je možné zjistit, kolik bytů je v každém městě volných pro tyto nově příchozí lidi. O tento seznam se stará OAMP. Ten také kontroluje, zdali městská rada předala stejný počet bytů, jako uvedla na začátku roku.

6. Ohrožené skupiny

V rámci bezpečnostních opatření bydlí v některých velkých střediscích NBD a děti odděleně od samotných mužů. V Červeném Újezdu byly v budovách, kde bydlí matky a děti instalovány kamery. Na chodbě byl bezpečnostní pracovník; nikomu nebylo dovoleno navštívit obyvatele této budovy. Všimli jsme si, že v menších střediscích tomu tak nebylo. Všechny skupiny žadatelů žily v jedné budově.

V Zastávce byl zahájen speciální bezpečnostní program pro ženy. Kdykoliv ženy žádají o opuštění střediska na dobu 1 měsíce, musí uvést adresu, na které se budou zdržovat. SUZ chce najít nebo kontaktovat tyto ženy kdykoliv se něco stane.

Děti starší 6 let chodí do **školy** mimo středisko. Odváží je školní autobus. Začínají ve speciální třídě. Když jsou schopny hovořit česky, mohou chodit do třídy s českými dětmi. Nevládní organizace pomáhají starším dětem financovat nákup učebnic a lístky na školní autobus.

Ve střediscích ordinují pediatři. Nepodařilo se nám získat mnoho informací o zdravotní péči pro traumatizované děti: učitelka nám řekla že v jeslích ani ve školce žádné traumatizované děti nejsou.

Slovenské děti ve Zbýšově vyžadovaly speciální pozornost od sociální služby i od psychologa. Tyto děti přišly z velmi chudých oblastí a nejsou zvyklé vlastnit věci nebo chodit do školy. Jejich rodiče se o školu nezajímají. V ČR žádají o azyl, protože je to způsob, jak získat oblečení, nějaké peníze nebo učebnice. Vědí, že azyl nedostanou, ale jsou rádi, když během pobytu dostanou nějaké věci. Děti jsou často zanedbané a nemají vůbec žádné vzdělání. **Na tomto problému spolupracují sociální pracovníci s psychology**; společně vedou rozhovory s rodiči. Nicméně rodiče je stejně neposlouchají. Většina z nich nemá žádné vzdělání a nevědí, jak své děti vychovávat. Škola je mimo vesnici, takže děti musí jezdit autobusem. Pro některé rodiny to znamená příliš mnoho organizování a tak raději nechávají své děti ve středisku. Proti tomu neexistují žádné sankce. Ve středisku je dětské centrum, které je otevřené ráno a odpoledne. Placený zaměstnanec se stará o provoz centra a o placení školního autobusu. Děti toto místo mají rády a dbají pravidel, což je dobré znamení. Ale mimo středisko kradou ovoce a házou po autech věci. To příliš nezlepšuje komunikaci se sousedy.

V Zastávce bylo dětské centrum dobře vybavené. Ve střediscích nepracují dobrovolníci, ale péči zajišťují profesionální vychovatelé.

V zastávce informují policii, pokud dítě nechce chodit do školy.

V Zastávce, Zbýšově ani v Červeném Újezdu nebyly žádné NBD. V jiném bytovém středisku bylo asi 30 NBD ubytovaných v chráněné zóně, pod dohledem non-stop služby.

7. Motivování žadatelů o azyl

V Holandsku pracuji pro Diensten (Služby) tým a mým úkolem je vést nebo instruovat žadatele o azyl v průběhu procedury. Předáváme informace o vzdělávání, práci a důsledcích některých postupů v rámci azylové procedury.

Všimla jsem si, že klienti ve střediscích kritizovali nedostatek vzdělávacích a pracovních příležitostí i nedostatek informací o azylové proceduře. Této kritice jsem dobře rozuměla, neboť stejné stížnosti jsme dostávali v Holandsku před několika lety. V Zastávce jsem se dozvěděla, že existuje možnost učit se češtinu anebo se přihlásit na vysokou školu. Ale tyto informace nebyly nikde inzerovány. Pouze několik motivovaných klientů (15) navštěvovalo kurzy anebo začali studovat vysokou školu. Je tu i možnost požádat nevládní organizace o pomoc při financování učebnic nebo dopravy, ale skoro nikdo takovouto pomoc nevyužívá. Jestliže žadatel studuje vysokou školu, je mu umožněno studia dokončit i přes negativní rozhodnutí. Dostane víza, které mu umožní zůstat v zemi. Ve Zbýšově nebylo možné ve středisku navštěvovat kurzy, ale lidé mohli dojíždět do města.

Ve střediscích sociální služba nebo nevládní organizace pořádají několik aktivit pro všechny skupiny žadatelů. Byla jsem překvapená, že komunikace mezi jednotlivými organizacemi v Zastávce probíhala lépe, než tomu bylo v Červeném Újezdu. Proč je zde takový rozdíl? Klienti v Červeném Újezdu to potřebují více, protože v regionu není žádné velké město. Blízko zastávky leží Brno, kde lze najít několik příležitostí.

Všimli jsme si jednoho „malého“ problému během volnočasových aktivit, a to byla diskriminace. Klienti v Červeném Újezdu nemají rádi lidi ze Slovenska. Jejich děti si nemohou hrát s ostatními. Ženy cítily, že jsou vyloučeny z ženských činností. Bavili jsme se o tom se zaměstnanci a ti nás ujistili, že ke všem je přístupováno stejně.

Pracovní centrum: žadatelé o azyl mohou pracovat ve střediscích 12 hodin měsíčně, což jim vynese navíc 360 Kč (kapesné je taky 360 Kč). Mohou uklízet, pracovat na zahradě nebo v knihovně.

Vliv žadatelů o azyl na politiku střediska. Ptali jsme se ředitele střediska v Červeném Újezdu, zdali se klientů někdo ptal na jejich názory ohledně volnočasových aktivit. Odpověděl „ne“: vysvětlil, že se 2x do roka organizuje speciální program. Tento program má informativní a

vzdělávací charakter. Například hudební program je určený hlavně samotným mužům ve středisku, aby jim pomohl vyplnit jejich volný čas.

Během našeho pobytu ve středisku probíhal program pro děti, v rámci kterého se učily přijímat se navzájem a společně si hrát.

8. Práce

Žadatelé o azyl mají právo pracovat po 1 roce, kdy se mohou zaregistrovat napracovním úřadu. Bylo